

Ústecké proměny

První české školy v Ústí nad Labem

Před první světovou válkou působil na území města jediná česká soukromá škola v Krásném Březně. V roce 1919 pak došlo v Ústí nad Labem k otevření první české obecné školy v nejstarší školní budově v Solní ulici. Ta se nacházela v místech mezi kostelem sv. Vojtěcha a kostelem Nanebevzetí Panny Marie. Na konci druhé světové války však byla vybombardována a na jejím místě se dnes nachází jedna z ústeckých tržnic.

V roce 1919 byla rovněž založena česká obecná a měšťanská škola v Krásném Březně a o rok později též česká měšťanka v Ústí nad Labem.

Během období tzv. první republiky už sloužily české menšinové školy také v Předlicích, Střekově a Trmicích. O provoz českých škol dbal tehdy Inspektorát českých menšinových škol založený v roce 1927. Existence českého menšinového školství v Ústí nad Labem však byla doprovázena i problematickými vlivy. Vyvolávala totiž značnou nelibost německých protičesky orientovaných nacionalistů, kteří např. 6. září 1925 demonstrovali na Mírovém náměstí proti finančním podporám českých menšinových škol.

Stará školní budova v Solní ulici potřebám české školy v té době už nestačila a proto stát podpořil roku

1928 výstavbu moderní české školy na Klíši v dnešní Palachově ulici podle projektu významného architekta Josefa Gočára. Škola měla 19 tříd a 28. září roku 1930 byla předána do užívání. Ve stejném roce také došlo k otevření nové budovy české školy v Krásném Březně.

První českou střední školou v Ústí nad Labem se stalo české reálné gymnázium otevřené v roce 1920, které nejprve spíše živořilo v severním křídle německého gymnázia. V roce 1922 bylo rozděleno do dvou budov a o rok později dokonce do tří. Učitelé a stu-

denti pobíhali mezi německým gymnáziem, průmyslovkou a reálkou. Místnosti přidělené pro potřeby českého gymnázia byly většinou ve špatných suterénních prostorách. Obrat nastal až v roce 1924, kdy město začalo s výstavbou nové budovy, kterou navrhl klasik české moderní architektury profesor Josef Gočár. A tak bylo české gymnázium, postavené nákladem 4,5 milionu korun v ulici České mládeže slavnostně otevřeno 5. září roku 1926. Tato budova dnes slouží Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.
PAVEL KOVÁŘ

Snímek z roku 1925 zachycuje nejstarší ústeckou školní budovu, postavenou v roce 1852 v někdejší Solní ulici. A právě v ní došlo roku 1919 k otevření první české obecné školy. Budova zanikla při náletu v dubnu 1945. Na jejím místě dnes najdete tzv. starou tržnici mezi kostelem sv. Vojtěcha a kostelem Nanebevzetí Panny Marie.

Když už stará školní budova v Solní ulici potřebám české školy nestačila, došlo k výstavbě nové moderní české školy s 19 třídami na Klíši v dnešní Palachově ulici. Poprvé se tady začalo vyučovat před 73 lety v září roku 1930.

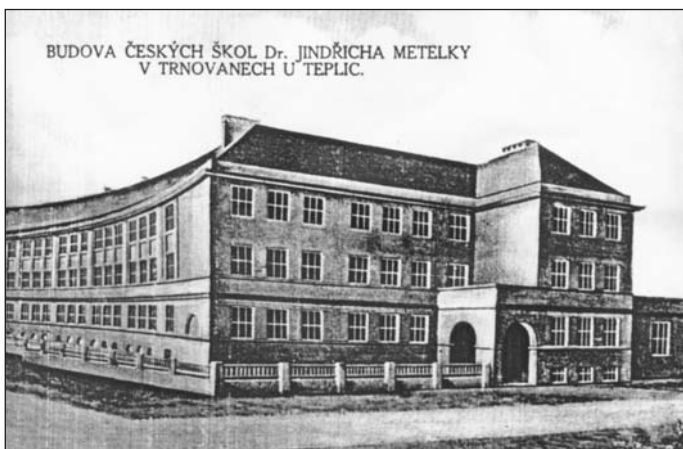
Současný pohled na místo mezi dvěma kostely v centru Ústí n. L., kde dříve stála nejstarší školní budova v Ústí nad Labem. Budova, v níž byla od roku 1919 umístěna též první česká obecná škola, zanikla během náletu koncem druhé světové války. Dnes zde najdete tzv. starou městskou tržnici.

První samostatné české gymnázium v Ústí nad Labem vzniklo roku 1926 v nově postavené budově, která se nachází v ulici České mládeže. Dnes je zde umístěna část Univerzity Jana Evangelisty Purkyně. Snímek je z roku, kdy byla škola nově otevřena.

Teplické proměny

První české školy v Teplicích

Budova Metelkovy české školy v Trnovanech byla postavena v letech 1924 až 1925 pod Trnovanským parkem. Nese jméno dr. Jindřicha Metelky, který se zasloužil o zřízení českých škol v pohraničí. V budově se nacházela obecní a měšťanská škola, obchodní akademie, pokračovací škola, školka i oddělení hudební školy.

Hlavní zásluhu na vzniku českých škol v tehdy převážně německém pohraničí měla Ústřední Matice školská, založená roku 1880 v Praze, která se tak stala určitou protiváhou německého Schulwerinu. Její odbočky spolu s dalšími českými spolky potom v jednotlivých místech zakládaly školy, jejichž činnost byla hrazena z prostředků Matice.

V Teplicích došlo k založení místního odboru Ústřední Matice školské roku 1882. Úspěšnou akcí se zde stalo otevření opatrovny pro české děti předškolního věku a pak zejména otevření zcela první mateřské školy právě před 120 lety roku 1883 zásluhou učitele a menšinového spisovatele Jana Klecandy. Právě ten zde byl Maticí

ustanoven prvním řídícím učitelem. Do těchto tříd pronajatých v soukromém domě Českobratrské ulice, která dříve nesla název Alžbětinská, docházely jak děti z Teplic, tak rovněž i z dalších obcí.

Jelikož Teplice i s okolními obcemi měly dostatečný počet českých dětí, získala zdejší první česká mateřská škola rovněž právo veřejnosti, což ji opravňovalo získávat i podporu z rozpočtu města. Snahy o přeměnu školy ze soukromé na veřejnou ovšem narážely na řadu překážek. Zvláště pak vzbuzovaly velkou nevoli a nesouhlas německých nacionalistů na radnici, což se projevilo i nátlakem a šikanováním českých rodin. Do celé záležitosti nakonec musely zasáhnout pod silným tlakem sa-

motné státní úřady, takže rozhodnutí císařského a královského správního dvoru roku 1897 nakonec vyznělo ve prospěch české školy, jejíž provoz tak musela hradit obec.

Další zlepšení pro české školství v Teplicích nastalo v roce 1912, kdy město postavilo pro tyto účely samostatnou budovu v Jateční ulici.

Také v tehdejších ještě samostatných Trnovanech, kde žila početná česká menšina, došlo k otevření mateřské školy roku 1892. Třebaže naplňovala veškeré zákonné podmínky pro to, aby mohla být na žádost rodičů udržována z veřejných obecních prostředků, setkal se tento požadavek zejména u německého obyvatelstva a zastupitelstva s nesmírným odporem. Ke zřízení veřejné české školy pak došlo až roku 1904 a spolu s mateřskou byla umístěna v domě rodiny Bárovy na rohu

dnešní Modlanské a Masarykovy ulice. Chodilo do ní přes 500 žáků, čímž se v té době jednalo o největší českou školu v tehdejších okresech.

Také v Proseticích vznikla roku 1904 mateřská škola. Rodiče, kteří posílali své děti do české školy však byli velmi často vystaveni nejruznějším šikanováním ze strany zaměstnavatelů a majitelů domů. Někdy též vystěhovávání z bytu na ulici patřilo mezi takového nátlakové prostředky.

Situace českého školství se na Teplicku zlepšila zejména po vzniku samostatné Československé republiky, kdy české školy získaly buď samostatné budovy nebo došlo pro tyto účely k výstavbě nových školních zařízení. Od dvacátých let tak nastal na Teplicku další rozvoj českého školství, což přineslo s výjimkou let 1938 až 1945, vzdělání již několika generacím.
PAVEL KOVÁŘ

České děti z Hudcova navštěvovaly zpočátku mateřskou školu buď v Teplicích nebo v Košťanech. Vlastní školní budova zde pak sloužila po vzniku Československé republiky od roku 1919. Snímek je z doby kolem roku 1920.

Veřejná česká škola v Trnovanech byla zřízena od roku 1904 a společně s mateřskou školou umístěna v domě rodiny Bárovy na rohu Modlanské a Chlumecké třídy (dnes Masarykovy). Jednalo se o největší českou školu v celém okrese. V přízemní části budovy dnes nalezneme prodejnu železářství.

V roce 1912 postavilo město pro českou školu samostatnou budovu v Jateční ulici. Až do konce existence Rakouska-Uherska na ní však nebylo veřejně povoleno označení školy, ale pouze jen „obecní dům“.

Severočeské doly a.s.

www.sdas.cz

www.tp-a.cz

DENNĚ NOVÉ ZPRÁVY A AKTUALITY Z TEPLICKA

ZÁKAZNICKÉ
TELEFONICKÉ
CENTRUM

840 111 111

www.scvk.cz